

Beheerplan 2025 standaard voor het beschrijven van begrippen

Geonovum

Versie	1.0
Status	definitief
Datum	23 mei 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Samenvatting	3
1.1.1	Geonovum	4
1.1.2	BOMOS	4
1.2	Leeswijzer	6
2.	Strategie	7
2.1	Governance	7
2.2	Visie	8
2.3	Financiën	9
3.	Tactiek	10
3.1	Community	10
3.2	Architectuur	11
3.2.1	NORA	11
3.2.2	FAIR Principes	11
3.2.3	ISO	12
3.2.4	W3C	12
3.2.5	OGC	12
3.2.6	Regieoverleg standaarden	12
3.2.7	MIM community	12
3.2.8	Nederlands profiel DCAT	13
3.3	Adoptie en erkenning	13
3.4	Rechtenbeleid	13
3.5	Kwaliteitsbeleid en benchmarking	14
4.	Operationeel	15
4.1	Initiatie	15
4.2	Wensen en eisen	15
4.3	Ontwikkeling	16
4.4	Uitvoering	16
4.5	Documentatie	16
4.6	Hulpmiddelen	17
5.	Implementatieondersteuning	19
5.1	Helpdesk	19
5.2	Opleiding (van gebruikers)	20
5.3	Module ontwikkeling	20
5.4	Pilot	20
5.5	Validatie en certificatie	20

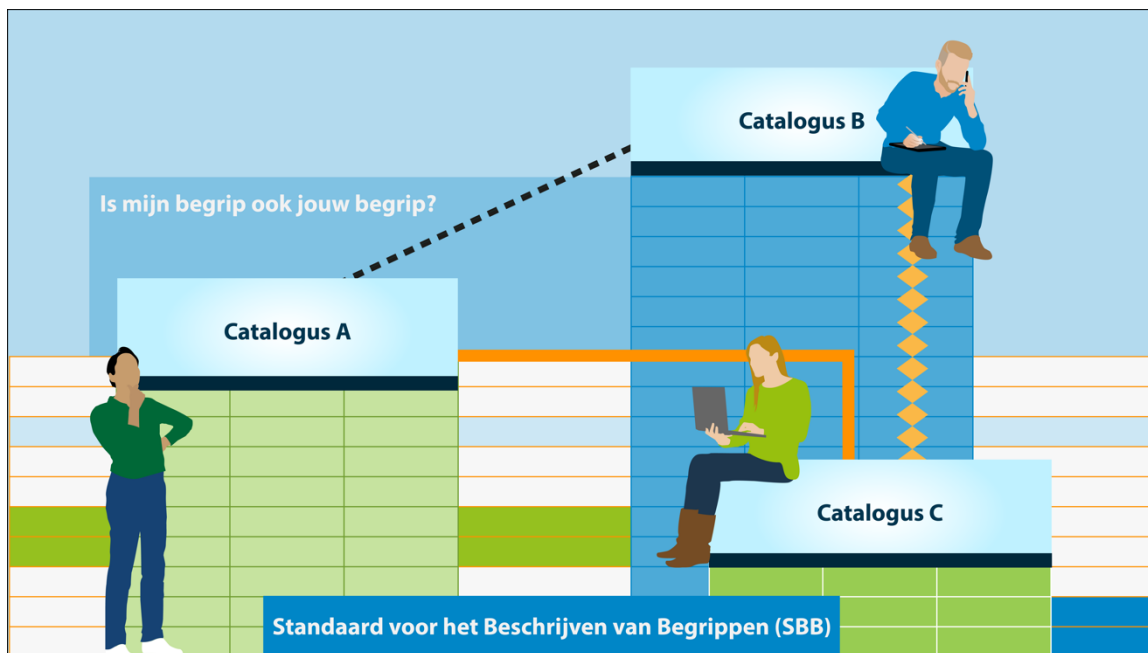
6.	Communicatie	22
6.1	Publicatie	22
6.2	Promotie	22
6.3	Escalatie- en klachtenprocedure	23
6.3.1	Sturende principes bij escalatie	23
6.3.2	Klachtenafhandeling	24
7.	Beheer NL-SBB	25
7.1	Producten	25

Versiebeheer

Dit document is aan verandering onderhevig. Het versiebeheer van het document geeft inzicht in wijzigen en de actualiteit ervan.

Versie	Datum	Status	Aanpassing

1. Inleiding

1.1 Samenvatting

De standaard voor het beschrijven van begrippen (NL-SBB) beschrijft hoe je begrippen vastlegt in een begrippenkader. Door een begrip te beschrijven in een begrippenkader, probeer je zo goed als mogelijk de betekenis van een begrip te vangen. Dit gebeurt door het opnemen van een voorkeursterm en eventuele alternatieve termen, een verwoording van de betekenis in natuurlijke taal, het relateren van begrippen aan elkaar, het verwijzen naar een bron¹ en het noemen van voorbeelden. Op deze manier ontstaat een optimale beschrijving van de betekenis van een begrip.

Toepassen van deze standaard maakt (gerelateerde) informatie beter vindbaar en interpreteerbaar voor gebruikers van data. Voor beheerders van data maakt toepassen van deze standaard het mogelijk om begrippen op één plek te beheren. Hierdoor is er altijd en overal een eenduidige beschrijving van het begrip vanuit de primair verantwoordelijke organisatie beschikbaar. Ook wordt het mogelijk om interoperabele begrippencatalogi te maken die naar elkaars begrippen kunnen verwijzen wat de kwaliteit van verdere verwijzing naar en vindbaarheid van begrippen vergroot.

Ontwikkelen en beheren van standaarden

Sinds 1 januari 2024 beheert Geonovum de standaard voor het beschrijven van begrippen (NL-SBB). Wij doen dat in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Geonovum beheert ook de gerelateerde Meta model voor Informatie Modelleren (MIM) standaard. Tussen beide standaarden is een samenhang, in zoverre dat de NL-SBB invulling geeft aan een stuk beschrijving van semantiek die in het MIM voorzien was maar nog niet ingevuld is.

BZK is bezig met het realiseren van een federatief datastelsel.

Data zijn belangrijk voor het oplossen van problemen zoals de energietransitie, de zorg, armoedebestrijding en criminaliteit. Maar data zijn niet altijd makkelijk te delen of te gebruiken door de overheid. Er zijn veel regels en technische beperkingen. Daarom werken verschillende

¹ Bijvoorbeeld een wettekst

overheden samen aan de Interbestuurlijke datastrategie. Ze maken afspraken over wat kan, mag en moet met data. Een onderdeel van die strategie is het federatief datastelsel. De standaard voor het beschrijven van begrippen is in een federatief datastelsel een belangrijke bouwsteen. Het maakt het mogelijk om samenhangende vragen aan meerdere bronnen mogelijk te maken terwijl je de verantwoordelijkheid bij iedere individuele deelnemende organisatie laat.

1.1.1 Geonovum

De maatschappij beter laten presteren met geo-informatie. Dat is waar wij bij Geonovum dagelijks aan werken. Onze ambitie is een geodata infrastructuur waarop je letterlijk en figuurlijk kan bouwen. Of je nu geo-specialist bent, beleidsregels maakt, een vergunning aanvraagt of apps bouwt. Wij dragen hieraan bij door standaarden en andere afspraken te maken die geodata FAIR maken: Findable (vindbaar), Accessible (toegankelijk), Interoperable (interoperabel) en Reusable (herbruikbaar).

Bij Geonovum zetten we onze kennis in op de 3 pijlers waaraan wij dagelijks werken in onze opdrachten: standaardisatie, bevorderen van een gedeelde informatie positie en het delen van kennis. De pijler van standaardisatie omvat de opdrachten voor het ontwikkelen en beheren van standaarden. Geonovum verkent, verbindt en verankert. Dit doen wij in opdracht van en voor de overheid.

1.1.2 BOMOS

BOMOS is een hulpmiddel dat helpt bij de inrichting van het beheer van open standaarden. Het is ontwikkeld door de BOMOS-community en voor iedereen vrij te gebruiken. BOMOS is opgebouwd rond de volgende drie centrale vragen:

- **Beheer:** wat betekent het om standaarden organisatorisch goed (door) te ontwikkelen en te beheren?
- **Openheid:** hoe kunnen ontwikkeling en beheer zo worden ingericht, dat daadwerkelijk sprake is van een open standaard?
- **Adoptie:** op welke manieren kunnen de invoering en toepassing van een standaard bij gebruikers worden verbeterd?

Dit handboek generiek beheren van standaarden bij Geonovum heeft tot doel dat de Geonovum wijze van beheer, op basis van BOMOS, voor alle beheeropdrachten bij Geonovum generiek kan worden uitgevoerd.

Figuur 1 - De structuur van het Beheer- en Ontwikkelmodel voor Open Standaarden

Geonovum past BOMOS en FAIR toe zodat we transparant zijn in ons werk, zowel intern als extern. Het zorgt dat we voorspelbaar zijn in ons werk en we verwachtingen kunnen managen. Dit is de basis voor draagvlak en betrouwbaarheid van zowel onze standaarden als onze organisatie. We zijn zichtbaar en bereikbaar voor alle gebruikers van onze standaarden: we sluiten niemand uit en we hanteren ‘no wrong door’ bij de helpdesks (zie paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). *We doen wat we beloven.*

Naast het beheer van de basisset geo-standaarden beheren wij een aantal specifieke domeinstandaarden. Dit beheer doen wij altijd in context en de keten: de standaarden, architectuur en voorzieningen en de gebruikers. Vanuit het Basisprogramma werken we met een [visie voor de lange termijn](#). Voor de domeinstandaarden in beheer bij Geonovum ligt de basis voor de standaard ook in een visie, conform BOMOS. Deze visie wordt ontwikkeld door het betreffende beheerteam bij Geonovum. Een roadmap is de vertaling naar werkzaamheden voor zowel het team als de gebruikers van de standaard.

Een goed beheerde standaard betekent dat je als team de standaard door en door kent; je weet wat er goed gaat, waar de pijnpunten zitten. De standaard zal nooit af zijn, maar hij is wel bruikbaar en is middel in het werkproces van de overheden.

De basis geldt voor zowel het ontwikkelen van standaarden als beheer en doorontwikkelen van standaarden. De focus en cadans verschillen echter: bij het beheer en de doorontwikkeling van een standaard is het werk procesgericht, bij de ontwikkeling van een standaard is het werk projectgericht.

Kwaliteitsbeleid in het kader van het beheer van de standaarden krijgt vorm in pilots en testbeds. Waar mogelijk ontwikkelen we validators waarmee gebruikers van standaarden de correctheid van de implementaties kunnen testen. Kwaliteit van de producten van onze standaarden wordt getoetst in de architectuurraad (paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) op basis van de [kwaliteitsinstrumenten van BOMOS](#).

1.2 Leeswijzer

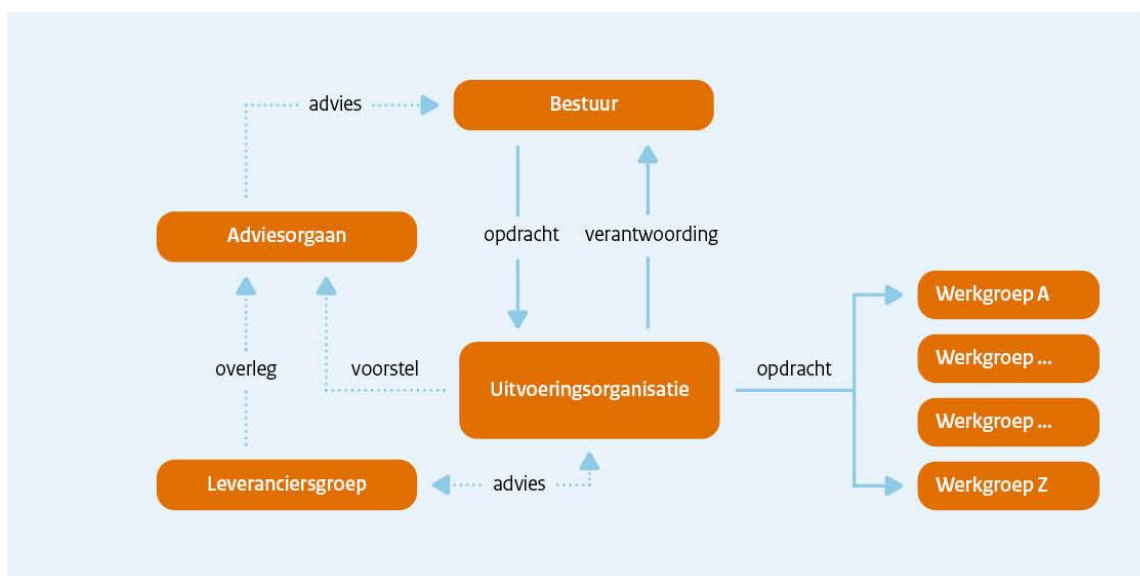
Dit beheerplan volgt de BOMOS structuur je vindt de verschillende thema's vanuit BOMOS terug in de hoofdstukindeling. We beginnen op bestuurlijk strategisch niveau en werken toe naar de uitvoeringspraktijk.

2. Strategie

2.1 Governance

Geonovum is een overheidsstichting met veel kennis en een rijk netwerk. De overheid beter laten presteren met geo-informatie. Dat is waar wij dagelijks aan werken. We doen dat door de toegankelijkheid van geo-informatie te verbeteren en door de uitwisseling van geo-informatie onderling en met andere soorten gegevens mogelijk te maken met standaarden. Daarnaast helpen we overheidsorganisaties om geo-informatie beter te benutten, door hen te informeren over bestaande voorzieningen. En door organisaties die behoefte hebben aan geo-informatie, te verbinden aan partijen die hen daarmee kunnen helpen.

Voor het in beheer nemen van een standaard moet conform BOMOS een governance structuur worden / zijn ingericht in samenwerking met de opdrachtgever, anders kunnen wijzigingen in de standaard niet worden vastgesteld en in gebruik worden genomen. BOMOS geeft hiervoor een organisatiestructuur, zoals weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 2 – Organisatie voor beheer en doorontwikkeling van een standaard volgens BOMOS

Voor de standaard voor het beschrijven van begrippen zijn de volgende partijen met rollen betrokken.

Organisatie	Naam	Rol
Ministerie van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties	Mirian van Ansem	Opdrachtgever
Geonovum	Frank Terpstra	Opdrachtnemer
Kadaster	Jesse Bakker	Voorzitter werkgroep

De NL-SBB is in 2024 door de PGDI vastgesteld, ook updates van de standaard kunnen door de governance van de GDI vastgesteld blijven worden. De NL-SBB is voorgedragen voor opname op de lijst verplichte standaarden van het forum standaardisatie. In de procedure van het forum is een expertadvies gemaakt door een expertgroep en deze is publiek geconsulteerd. De reacties op dit expertadvies geven reden tot het houden van een tweede expertbijeenkomst in 2025 om deze te adresseren.

In 2024 is de standaard in beheer genomen door Geonovum, we zitten nog in de transitie van ontwikkel- naar beheerfase.

Voor de transitie van de ontwikkelfase van de standaard is afgesproken dat het Kadaster in 2024 en 2025 de werkgroep nog voorziet en dat Geonovum de werkgroep faciliteert door het leveren van vergaderruimte en secretariaat(verslagen).

2.2 Visie

Geonovum ontwikkelt en beheert nationale en sectorale standaarden op het gebied van geo-informatie. Hiervoor hanteren wij de volgende visie.

De standaarden die Geonovum in beheer heeft, zijn ingebed in nationale en internationale standaarden. Geonovum voert het beheer transparant uit in samenwerking met belanghebbende partijen. Alle activiteiten in het beheer en (door)ontwikkeling zijn gericht op het structureel werken aan, beschikbaar stellen en houden van een (set van) standaard(en) die steeds past bij de actuele behoefte van de belanghebbenden.

Beheer van een standaard betekent dus altijd beheer *en* ontwikkeling van die standaard. Er kan wel onderscheid gemaakt worden tussen ontwikkeling en beheer, maar ze kan niet zonder elkaar bestaan.

Het beheer van standaarden heeft betrekking op het beschikbaar houden en aanpassen van bestaande standaarden op basis van nieuwe wensen en eisen zonder dat er sprake is van functionele uitbreidingen. Dit bevat dus onder meer het verspreiden van de standaard bijvoorbeeld op een website, het bieden van ondersteuning, het verzamelen van wensen en eisen en het uitbrengen van nieuwe versies.

Het ontwikkelen van standaarden heeft betrekking op de ontwikkeling van een standaard als oplossing voor een nieuw functioneel terrein. Dit kan betekenen dat op basis van de ontwikkeling de bestaande standaard wordt uitgebreid of dat er een nieuwe standaard ontstaat. Dit geldt dus ook voor de (door)ontwikkeling van de standaard voor het Beschrijven van Begrippen.

De standaard voor het beschrijven van begrippen heeft inhoudelijk een sterke relatie met het Metamodel voor Informatiemodellering (MIM). Het MIM beschrijft een metamodel voor informatiemodellen en onderscheidt daarin vier niveaus:

- Niveau 1: model van begrippen
- Niveau 2: Conceptueel informatiemodel
- Niveau 3: Logisch informatie- of gegevensmodel
- Niveau 4: Fysiek of technisch gegevens- of datamodel

Het MIM beschrijft de invulling van niveau 2 en 3. De standaard voor het Beschrijven van Begrippen is een invulling van wat in MIM wordt aangeduid als niveau 1. Onze visie is dan ook dat deze twee standaarden, MIM en NL-SBB, in samenhang beschouwd moeten worden. Hier willen we concreet uiting aan geven door:

- Verwijzingen over en weer aan te brengen in nieuwe versies van beide standaarden en op de website van Geonovum;
- Beide standaarden duidelijk ten opzichte van elkaar te positioneren;
- Op termijn mogelijk het beheer van deze standaarden in één opdracht te regelen;
- Tijdens de ontwikkeling van de nieuwe major release van MIM, v2.0, een gezamenlijke sessie van de MIM en NL-SBB werkgroepen te organiseren;
- De helpdeskbemensing voor beide standaarden met dezelfde personen in te vullen;
- Binnen de MIM community te communiceren over het NL-SBB;
- Online validators voor MIM en NL-SBB gezamenlijk aan te bieden.

2.3 Financiën

Het ministerie van BZK heeft de intentie uitgesproken het beheer van de standaard voor drie jaar te garanderen. In eerste instantie is een offerte uitgevraagd voor een jaar en is op basis van deze offerte voor 2024 opdracht verleend. De opdracht is voor 2025 verlengd vanwege een onderbesteding in 2024, tot en met juni 2025. Er wordt met de opdrachtgever gezocht naar een vervolgoopdracht voor de tweede helft van 2025 en geheel 2026 middels één vervolg offerte. De offerte en bijbehorend rekenmodel geven in detail weer wat de begroting is en op welke financiële aannames deze gebaseerd is.

Operationele rapportage

Maandelijks stemmen opdrachtgever en opdrachtnemer af over de operationele voortgang. Hierbij richten we ons naast het reguliere beheer in 2025 op:

- Procedure bij forum standaardisatie
- Adoptie van de standaard
- Opstellen best practices en beschikbaar maken van tooling (gedeeltelijk afhankelijk van financiering tweede helft 2025)
- Fysiek evenement voor stakeholders gezamenlijk met het MIM te organiseren (afhankelijk van financiering tweede helft 2025)

Financiële rapportage

Over de besteding van het toegekende budget leggen wij verantwoording af aan de opdrachtgever via een kwartaalrapportage, met daarin een schriftelijke rapportage over de operationele voortgang van het betreffende kwartaal. Deze leveren we uiterlijk 4 weken na de afloop van het betreffende kwartaal aan de opdrachtgever.

3. Tactiek

3.1 Community

Wij zetten ons in op eerlijke afweging van belangen van bronhouders, gebruikers, implementators, en de beheerder van de NL-SBB standaard. Het ontwikkelen en beheren van standaarden doen wij open en transparant. Geonovum heeft een onafhankelijke positie als beheerder van de standaarden en is gericht op balans: het gebruik en de bruikbaarheid van de standaarden. Alle gebruikers van de standaarden zijn voor Geonovum van belang.

De verschillende type domein standaarden in het geo-informatie vakgebied vragen ook om een governance op onafhankelijk beheer van standaarden. Er zijn veelal aparte stuurgroepen met alle (overheids)stakeholders, en commerciële stakeholders hebben wel inspraak (in vorm van leveranciers overleggen of klankbordgroepen) maar zijn niet beslissingsbevoegd. Voor het beheer van standaarden zien we de laatste jaren enige uitdagingen ontstaan. Voor standaarden die niet wettelijk verplicht zijn, maar bijvoorbeeld op lijst van verplichte open standaarden van het Forum Standaardisatie staan, blijkt het lastiger om beleidsmatig en financieel en daarmee duurzaam aandacht voor (beheer) standaarden te krijgen. Daarnaast ontstaat er ‘getrapt’ beheer bij complexe omgevingen zoals bij het digitaal stelsel Omgevingswet in de vorm strategisch, tactisch en operationeel beheer. Aandacht voor de gebruikers van de standaarden, en daarmee het gebruik en de bruikbaarheid alsook kwaliteit van de standaard, mogen in dit soort situaties niet uit het oog verloren worden.

Betrokkenheid van de gemeenschap bij de verdere ontwikkeling van de standaarden is voor het gebruik en het draagvlak ervan van groot belang. Voor de standaarden geldt dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen publieke en private organisaties en bijvoorbeeld kennisinstellingen. Zij vormen samen de community. Aan de inspraak in het wijzigingsproces zijn voor hen geen kosten verbonden.

Geonovum informeert en betreft de community via onze website en de verschillende nieuwsbrieven. Uit de community worden de werkgroepen gevormd op het moment dat dit benodigd is. De vergaderdata en verslagen van deze werkgroepen zijn beschikbaar voor eenieder via de website bij de betreffende standaard. Inschrijven voor bijeenkomsten is mogelijk via info@geonovum.nl.

Op dit moment kennen wij in het kader van het NL-SBB de volgende overlegorganen met doelstellingen.

Gremium	Samenstelling	Doel	Frequentie
Wergroep	Geonovum (secretariaat), Kadaster (voorzitter), Duo, Logius, Koop, Skemu, ArchiXL, Kennisnet, CROW, DaVinci consulting, IHW, Ministerie van Justitie en Veiligheid, BKWI, Semmtech	Wijzigingen in de standaard beoordelen en doorvoeren. Eerste stap in besluitvorming rondom vaststelling nieuwe versies.	3-wekelijks; deze frequentie kan wisselen afhankelijk van wat de werkgroep nodig vindt.
NL-SBB community	ArchiXL (initiatiefnemer, voorzitter), Geonovum, Kadaster, CROW, en anderen	Het delen van ervaringen, bespreken van specifieke vraagstukken en waar nodig voordragen van best practices en richtlijnen rond de standaard. Te gebruiken als “tribune” voor review rondes.	Geen vaste frequentie; naar behoefte

De werkgroep wordt daadwerkelijk aan de standaard zelf gewerkt en gezorgd voor nieuwe versies, dit is de relatief kleinere groep rond de 10 personen. De Community is veel groter met vele tientallen deelnemers die interesse hebben in het toepassen van de standaard maar niet noodzakelijkerwijs de inhoud willen schrijven of erover besluiten.

3.2 Architectuur

Onze standaarden en informatiemodellen ontwikkelen wij niet in splendid isolation; ze moeten opgehangen zijn aan en/of binnen nationale en internationale standaarden. Door onze producten in te passen in nationale en internationale standaarden, architecturen en infrastructuren, wordt de uitwisseling van gegevens gemakkelijker en hoeft niet iedere keer het wiel opnieuw te worden uitgevonden.

De NL-SBB standaard is een Nederlandse invulling van de internationale W3C standaard Simple Knowledge Organization System (SKOS). Als onderdeel van het beheer waken we ervoor dat het NL-SBB een valide toepassing van SKOS blijft.

Verder heeft NL-SBB, zoals al genoemd, een sterk raakvlak met de Nederlandse MIM standaard.

3.2.1 NORA

De producten die wij opleveren moeten passen binnen de architectuur van onze opdrachtgevers. Aangezien dat meestal overheden zijn, kunnen wij niet om de Nederlandse Overheids Referentie Architectuur (NORA) heen. De [NORA](#) is een architectuur raamwerk bestaande uit kwaliteitsdoelen en architectuurprincipes, die als je ze ziet, al heel herkenbaar zijn voor ons werk en de kernwaarden bij Geonovum. Principes als Vindbaarheid, Toegankelijkheid, Transparantie en Standaard zijn principes die wij van nature al toepassen op onze producten.

NORA stelt de “[pas-toe-of-leg-uit](#)” lijst van het Forum Standaardisatie verplicht. Overheden zijn daarmee verplicht om bij aanschaf van IT systemen eerst op die lijst te kijken. Onze standaarden staan deels ook op die lijst (de basisset generiek geo-standaarden), en daarmee geven we o.a. invulling aan het “verankeren” uit ons missie statement (verkent, verbindt, verankert).

3.2.2 FAIR Principles

Op eenduidige manieren samenwerken om informatie zo beter te kunnen beveiligen, makkelijker uit te wisselen en toegankelijker te maken voor iedereen. Dat is hoe open standaarden de samenwerking bevorderen tussen de overheid, burger en het bedrijfsleven. De [FAIR Principles](#) zijn een hulpmiddel daarin: het doel van de principes is het hergebruik van waardevolle data mogelijk maken. De FAIR Principles dwingen geen standaarden af, maar moedigen communities aan om data en diensten vindbaar, toegankelijk, interoperabel en herbruikbaar te maken.

Geonovum maakt standaarden, informatiemodellen en andere afspraken die [\(geo\)data](#) FAIR maken: De verbindende kracht van standaardisatie in vindbare, toegankelijke, uitwisselbare en herbruikbare geo-informatie.

- **Findable (vindbaar)** De eerste stap bij het (her)gebruiken van data is om de data te vinden. Metadata en data moeten gemakkelijk te vinden zijn voor zowel mensen als computers. Machine-readable metadata zijn essentieel voor het ontdekken van datasets en services.
- **Accessible (toegankelijkheid)** Zodra de gebruiker de benodigde gegevens heeft gevonden, moet hij/zij weten hoe deze kunnen worden geraadpleegd, inclusief authenticatie en autorisatie.
- **Interoperable (interoperabel)** De gegevens moeten meestal worden geïntegreerd met andere gegevens. Bovendien moeten de gegevens samenwerken met applicaties of workflows voor analyse, opslag en verwerking.

- **Reusable (herbruikbaar)** Het uiteindelijke doel van FAIR is het hergebruik van data te optimaliseren. Om dit te bereiken moeten metadata en data goed worden beschreven, zodat ze in verschillende situaties kunnen worden gerepliceerd en/of gecombineerd.

3.2.3 ISO

Het [ISO](#) is de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. Het missie statement van ISO spreekt duidelijke taal, die je terugziet in de missie en de kernwaarden van Geonovum:

“Through its members, it brings together experts to share knowledge and develop voluntary, consensus-based, market relevant International Standards that support innovation and provide solutions to global challenges.”

Wij maken onder andere voor onze [NEN 3610](#) gebruik van de [ISO 19150-2](#) standaard

3.2.4 W3C

Het World Wide Web Consortium (W3C) is een internationale standaardenorganisatie voor web standaarden: *The World Wide Web Consortium (W3C) develops [standards and guidelines](#) to help everyone build a web based on the principles of [accessibility](#), [internationalization](#), [privacy](#) and [security](#).*

De NL-SBB standaard is een Nederlandse invulling van de internationale W3C standaard Simple Knowledge Organization System (SKOS). Als onderdeel van het beheer waken we ervoor dat het NL-SBB een valide toepassing van SKOS blijft. We houden in de gaten of SKOS nog verder doorontwikkeld wordt binnen W3C. Zonodig nemen we deel in de W3C SKOS werkgroep.

Een andere W3C standaard met een raakvlak met NL-SBB is DCAT 3.0. Dit is een standaard voor het beschrijven van datasets. Elementen uit DCAT kunnen ook in SKOS gebruikt worden en vice versa. Beide standaarden zijn gebaseerd op Linked Data. Ook de Linked Data standaarden zoals RDF zijn ook bij W3C ondergebracht. De ontwikkeling van al deze standaarden monitoren wij en mocht dat nodig zijn, kunnen we via de W3C onze invloed hierop uitoefenen, o.a. door deel te nemen in de DCAT werkgroep.

3.2.5 OGC

Het Open Geospatial Consortium (OGC) is een internationale standaardenorganisatie voor geo-standaarden. Hier wordt op dit moment GeoDCAT ontwikkeld. Een direct raakvlak met NL-SBB is er vooralsnog niet, maar dit monitoren we. Ook is OGC zelf gebruiker van SKOS en beheert een omvangrijke conceptenbibliotheek.

3.2.6 Regieoverleg standaarden

Het Regieoverleg Geo-standaarden is met instemming van de Programmaraad in 2019 opgericht. Dit overleg moet leiden tot meer afstemming tussen domeinstandaarden onderling, tussen domeinstandaarden en de set Geostandaarden en tussen nationale en internationale standaarden. Arnoud de Boer is vanuit Geonovum trekker van dit overleg. De NL-SBB valt buiten de Geostandaarden, dit overleg kan mogelijk wel gebruikt worden voor promotie van de standaard in het geo domein.

3.2.7 MIM community

We zorgen voor bekendheid binnen de MIM community met de NL-SBB standaard. Daarnaast onderzoeken we de samenhang van het MIM met NL-SBB. We hebben de ambitie om samen een evenement te organiseren.

3.2.8 NL-SBB community

We delen relevant nieuws en activiteiten rond NL-SBB met de NL-SBB community en halen gebruikerservaringen op uit deze community.

3.2.9 Nederlands profiel DCAT

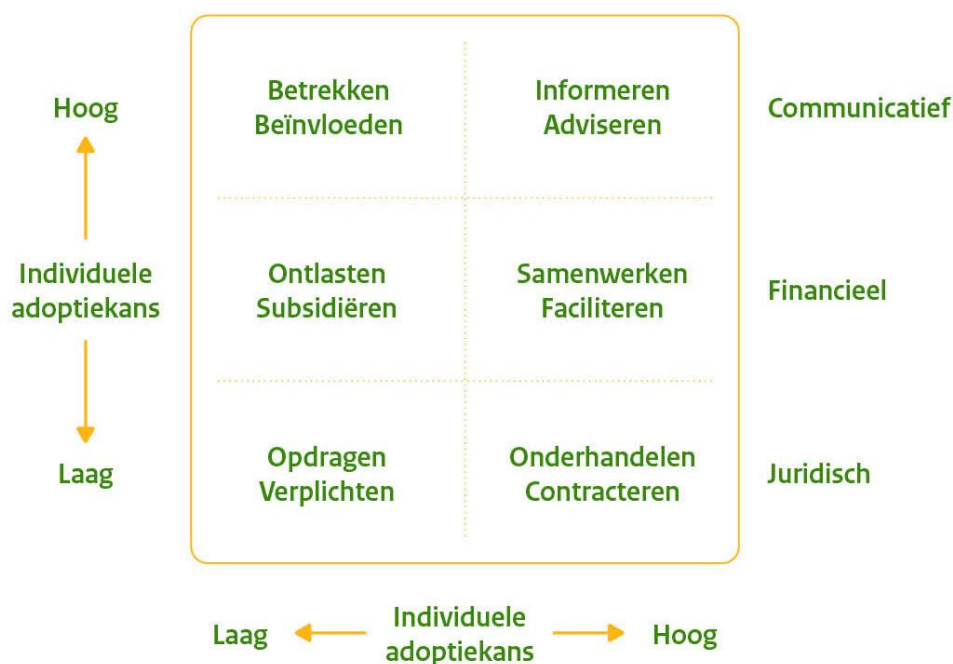
Geonovum heeft een Nederlands profiel op DCAT (gebaseerd op de internationale DCAT 3.0 standaard) ontwikkelt en door de PGDI vast laten stellen. De samenhang hiervan met het NL-SBB zullen we nader bekijken. Beide zijn Linked Data vocabulaires, het NL-SBB voor begrippen, het DCAT voor dataset beschrijvingen.

3.3 Adoptie en erkenning

Het gebruik van de standaarden is niet vanzelfsprekend. De toepassing de standaarden in de praktijk is het uiteindelijke doel waarbij de standaard mede bijdraagt aan een werkend federatief datastelsel. Het figuur hieronder laat zien hoe BOMOS tegen verschillende adoptie instrumenten aankijkt.

In 2025 willen we ons concentreren op het beter informeren over het bestaan van bestaande tooling en het helpen bestaande tooling beter te gebruiken. Dit door tooling ontwikkeld door o.a. Logius beter onder de aandacht te brengen als ook het maken van een overzicht van beschikbare tooling geleverd door marktpartijen. Tot slot willen we ervaringen delen van gebruikers met het inrichten van deze tooling voor gebruik met de NL-SBB.

Daarnaast nemen we de juridische route door middel van het opnemen van de standaard op de lijst verplichte standaarden van het forum standaardisatie die de adoptie op bestuurlijk niveau moeten bevorderen.

Figuur 3 Adoptie keuzes volgens BOMOS

3.4 Rechtenbeleid

Het onderwerp rechtenbeleid uit BOMOS vertaalt zich naar gebruiksvoorwaarden van de producten van de standaarden. Niet alleen voor de documentatie maar ook voor de technische bestanden. Daarbij staat centraal dat Geonovum open standaarden ontwikkelt en beheert.

Geonovum hanteert [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.nl) om voor de producten van de standaarden aan te geven voor wie op welke wijze de standaarden beschikbaar zijn. Voor elk nieuw document dat vanaf 1 januari 2018 door Geonovum wordt gepubliceerd, is voorzien van de volgende licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.nl> (kort: CC BY-ND 4.0). In het geval (delen van) standaarden zijn opgenomen in wet- en regelgeving dan zijn de gebruiksvoorwaarden van Geonovum niet van toepassing.

Geonovum dient er zelf voor zorg te dragen dat de documentatie van onze standaarden digitaal toegankelijk zijn. Dit is gebruiksvoorwaarde die vanuit wet- en regelgeving wordt gesteld: WCAG.

3.5 Kwaliteitsbeleid en benchmarking

Kwaliteitsbeleid is de basis voor een bruikbare standaard. De standaard is een middel in het werkproces van overheden waardoor wij hen beter laten presteren. Het geheel van bewaken van processen en producten is een van de belangrijkste taken bij het beheer van een standaard en wordt uitgevoerd door de beheerder van de standaard. Een adviesgroep (of change advisory board (CAB)), overleggremia met softwareleveranciers, opdrachtgever, overheden en andere gebruikers van de standaard, belanghebbenden, maar ook validatieregels en de helpdesk zijn de middelen om de kwaliteit van de processen en producten te controleren en bewaken. Wijzigingsbeheer behoort ook tot deze middelen en heeft een hogere kwaliteit van de standaard tot doel, waardoor de bruikbaarheid van de standaard verhoogt.

In 2025 verwachten we wijzigingsvoorstellen te krijgen vanuit de implementatie ervaringen van partijen die nu al gestart zijn volgens de standaard te werken (Geonovum, Kadaster, Logius en mogelijk anderen). Daarnaast kunnen uit het vaststellingstraject bij het forumstandaardisatie voorstellen komen. In eerste instantie zullen we wijzigingsvoorstellen publiek bijhouden in Github en van daaruit met de werkgroep bespreken. In 2024 heeft dit met name geresulteerd in meerdere redactionele wijzigingen die de normatieve standaard en best practices beter van elkaar scheiden en duidelijker maken wat echt moet. Met het doorlopende forum traject en doorlopende implementaties verwachten we ook in 2025 nieuwe wijzigingsvoorstellen te kunnen registreren en met de werkgroep te adresseren. Vooralsnog zijn relevante softwareleveranciers ook betrokken in de werkgroep. We hebben in 2024 middels een SHACL bestand de mogelijkheid geboden om te controleren of een product/(meta)dataset voldoet aan de standaard. Dit SHACL bestand zullen we in 2025 verbeteren daar waar het in de praktijk nog niet aan de standaard blijkt te voldoen. Daarnaast zullen we werken aan best practices hoe je bestaande linked data tooling kan inrichten om met de standaard te kunnen werken en te valideren of nieuw gemaakte begrippenkaders voldoen.

De helpdesk biedt gebruikers ondersteuning wanneer zij vragen hebben over de juiste implementatie van de standaard.

Onder voorbehoud van extra financiering kunnen wij additioneel de volgende zaken oppakken:

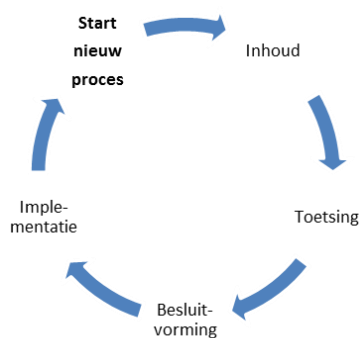
- NL-SBB validatie middels SHACL inbedden in een gebruiksvriendelijke webinterface o.b.v. de Geonovum Linter
- Onderzoeken hoe metadata conform NL-SBB, MIM, en DCAT-AP-NL in samenhang met APIs ontsloten kan worden en wat dit oplevert voor gebruikers
- Meewerken aan de integratie van NL-SBB in de standaard logboek dataverwerkingen, met name om te kunnen verwijzen naar de betekenis van in die standaard gelogde gegevens

4. Operationeel

4.1 Initiatie

Identificatie van nieuwe ideeën voor bijvoorbeeld een nieuwe specificatie of een nieuw toepassingsprofiel is een taak van het beheerteam. De signaalfunctie van het beheerteam is hier belangrijk. Na identificatie kan dit leiden tot nieuwe implementatieondersteuning en doorontwikkeling van de standaard. Dit is altijd in overleg met de opdrachtgever. Het beheerteam beheert het melding systeem waarin wensen en eisen voor de standaard worden verzameld en voor eenieder inzichtelijk zijn. Eventuele wensen en eisen die binnenkomen, nemen we hierin op. Het beheerteam beheert de lijst van meldingen en eisen en initieert in overleg met de opdrachtgever een wijzigingsproces van de standaard. Hiervoor gebruiken we de issuelijst van de NL-SBB github repository. Hiermee is het overzicht van wijzigingsverzoeken en gemelde issues open beschikbaar.

De fasen van een wijzigingsproces zijn generiek voor de verschillende standaarden die wij beheren. Zijn volgende de fasen Inhoud, Toetsing, Besluitvorming en Implementatie. Ter illustratie:

Figuur 4 – Fasen wijzigingsproces

Iedere in beheer zijnde standaard heeft, dan wel ontwikkeld voor die standaard in dat domein een eigen wijzigingsprotocol. Voor de basisset [geo-standaarden](#) en de [RO Standaarden](#) zijn wijzigingsprotocollen beschikbaar.

4.2 Wensen en eisen

Belanghebbenden, gebruikers van de standaard, kunnen wijzigingsverzoeken variërend van wensen tot aanpassing van en fouten in de standaard, kenbaar maken door een issue in te dienen in de GitHub omgeving van Geonovum. Daarnaast is het mogelijk contact op te nemen per mail via geostandaarden@geonovum.nl. Geonovum monitort daarnaast het [Geoforum](#) en zal vragen over NL-SBB die daar gesteld worden ook beantwoorden. Er wordt geen apart emailadres voor de NL-SBB helpdesk ingericht.

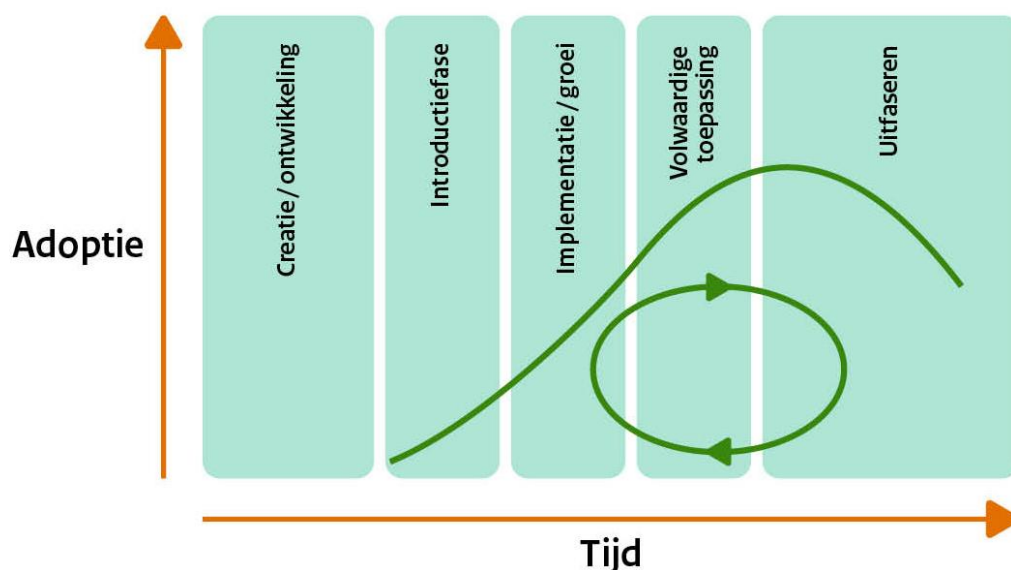
Het beheerteam van de NL-SBB standaard onderzoekt of de melding inderdaad een wijzigingsverzoek is of een vraag over de standaard (zie hoofdstuk **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** voor het werkproces). De lijst van wijzigingsverzoeken wordt binnen Github onderhouden.

In de Github repository is te volgen of een melding onderzocht wordt, of bijvoorbeeld op korte termijn meegenomen in een wijzigingsvoorstel. Transparantie is de rode draad.

Wensen en eisen die door het betreffende beheerteam van de standaard worden verzameld en vastgelegd worden door het beheerteam samen met de werkgroep beoordeeld op prioriteit. Het beheerteam beheert de lijst van wensen en eisen en initieert in overleg met de opdrachtgever en de werkgroep een wijzigingsproces van de standaard. Die wensen en eisen die worden opgepakt in een release (zie paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) worden doorgevoerd in de werkversie van de standaard, in ReSpec op GitHub. Doel is transparantie in het beheer en de doorontwikkeling van de standaard.

GitHub is gekozen als tooling die goed past in het beheerproces van de NL-SBB standaard, omdat dit eenvoudig in inrichting en gebruik is en al gebruikt wordt door de werkgroepleden.

4.3 Ontwikkeling

Figuur 5 – Levensfases van een standaard

De creatie/ontwikkeling fase werd in Q1 2024 afgesloten toen de werkgroep de eerste versie opleverde die zij vastgesteld wilden laten worden. We zaten de rest van 2024 in de introductiefase en na vaststelling door de PGDI in het allereerste begin van de implementatiefase. In 2025 zitten we volledig in de implementatie en groei fase en richten ons op de ondersteuning daarvan.

4.4 Uitvoering

Voor het beheer zet Geonovum Adviseurs Geostandaarden en een communicatiemedewerker in. Zij zullen werken aan het beantwoorden van helpdeskvragen, het ondersteunen van de werkgroep als ook het bijhouden van de website, versturen van nieuwsbrieven en het deelnemen aan evenementen.

Voor tweedelijns helpdeskvragen nemen we (mogelijk in samenwerking met het MIM beheer project) een strippenkaart af bij een externe Linked data expert, mocht hier in de praktijk behoefte aan zijn.

4.5 Documentatie

De volgende types documentatie worden door Geonovum gebruikt bij de ontwikkeling en het beheer van standaarden.

- **Norm** Een norm is bij een officieel standaardisatie instituut ondergebracht en bevat bindende afspraken. Naast het gebruik van normen is NEN 3610 de enige norm waar Geonovum een inhoudelijke verantwoordelijkheid heeft. Het formele beheer en beslissingen worden genomen in de NEN normcommissie 351 240 waar Geonovum de voorzitter van is. NEN is een normalisatie instituut. NEN is net als Geonovum een stichting en kan daarmee geen juridische status toekennen aan normen. Het verwijst vooral naar de status die de NEN heeft vanuit de overheid en in het werken vanuit lidstaten.
- **Standaard** Een document met (bindende) afspraken. Overkoepelende term voor de verschillende types standaarden. Normen zijn in principe niet meer bindend dan standaarden.
- **Informatiemodel** Een standaard waarbij door de term informatiemodel te hanteren wordt aangegeven dat het een abstractie (het model) vormt van de werkelijkheid zoals beschreven binnen een bepaalde sector/domein. Informatiemodellen zijn een semantische invulling van normen voor sectoren zoals ruimtelijke ordening, kabels en leidingen, water, etc..
- **Praktijkrichtlijn** Praktijkrichtlijnen zijn producten die informatie geven, vaak met een technisch karakter, die nodig is voor het toepassen van standaarden. Een praktijkrichtlijn hoort altijd bij een standaard/norm.
- **Handreiking** Op zichzelf staande documentatie dat als doel heeft een hulpmiddel te zijn, niet verplichtend maar ondersteunend.
- **Werkafpraak** Legt uit hoe wetgeving moet worden toegepast bij onduidelijkheden, discrepanties of fouten in de standaarden.
- **Algemeen** Op zichzelf staande algemene documentatie over standaarden. De documentatie betreft niet een specifieke standaard of onderdeel daarvan, het is ook geen beheerdocumentatie van een specifieke standaard.
- **Beheerdocumentatie** Documentatie met betrekking tot het beheerproces van de standaard. Deze documentatie betreft niet een standaard of onderdeel daarvan, zoals een handreiking of werkafpraak. Dit kan interne gerichte documentatie zijn voor vastleggen van stappen in het dagelijkse werkproces, planning of hoe de helpdesk werkt. Ook kan dit een beheerplan of handboek zijn. Als dit soort documentatie publiekelijk beschikbaar wordt gesteld, dan gebeurt dit door middel van ReSpec.

Vooralsnog omvat de NL-SBB zoals hij is vastgesteld door de PGDI maar één document, dat van het type Standaard is. Dit document bevat normatieve en niet-normatieve onderdelen. Dus teksten die verplichtend zijn en teksten die aanbevelingen bevatten. In het eerste beheerjaar hebben we dit document uitgesplitst in een normatieve standard en een niet-normatieve best practice. Afhankelijk van hoe het traject met forum loopt kunnen we deze redactionele wijziging in 2025 laten vaststellen

4.6 Hulpmiddelen

De [Geonovum website](#) is de centrale toegang om in contact te komen met Geonovum en informatie in te winnen over ons werk: Geonovum verbindt, verkent en verankert. Dit betekent dat nieuwe opdrachten, nieuwe werkzaamheden, nieuwe thema's via de Geonovum website worden ontsloten en alleen bij hoge uitzondering en een degelijke onderbouwing er een nieuwe separate website wordt ontwikkeld. Yvonne Verdonk is het aanspreekpunt voor onze website.

De publieke [ontwikkelomgeving](#) van de standaarden en de producten van de standaarden is de [Geonovum GitHub](#). Geonovum gebruikt voor de standaarden en de producten van de standaarden die wij ontwikkelen en beheren zogenoemde publicatieservers. Deze publicatieservers gelden als [bronlocatie](#) voor de producten van onze standaarden en zijn vindbaar. De publicatieservers zijn:

- [Technisch register](#): Publiceren van technische bestanden, behorend bij standaarden ten behoeve van implementatieondersteuning. Het technisch register is de centrale vindplaats voor de informatiemodellen uit het NEN3610 stelsel, plus de technische standaarden die bij die informatiemodellen horen. In het geval van NL-SBB wordt het SHACL bestand hier gepubliceerd.

- [Conceptenbibliotheek](#): Publiceren van semantische begrippen uit informatiemodellen. In de conceptenbibliotheek zijn de definities van concepten die gebruikt worden in NEN3610 informatiemodellen opgenomen, waarmee wij harmonisatie en integratie bevorderen. Voor de NL-SBB komen hier de eigen begrippen van de NL-SBB in terecht waarbij gebruik wordt gemaakt van de URI die nu al in de NL-SBB standaard wordt gehanteerd.
- [Documenten register](#): Publiceren van formele versies (consultatieversie, versie ter vaststelling, vastgestelde versie) van standaarden en eindversies van bijv. documentatie (type: document 'GN-BASIS'). Door eenduidige, eenmalige bronlocatie van de (technische) documentatie van de standaarden die wij ontwikkelen en beheren in ReSpec (HTML) formaat, zijn de standaarden goed vindbaar op een persistente URI, voor zowel actieve als archiefversies. Met deze werkwijze voorkomen we het werken met oude kopieën (gebruik "standaarden bij de bron"). Daarnaast is de levensloop van standaarden volledig transparant. Voor de NL-SBB komt de "Versie ter vaststelling 1.0" op docs.geostandaarden.nl, wanneer we overgaan op vastgestelde versie bepalen we in afstemming met intake gesprek forum standaardisatie.

De volgende tooling zetten wij in bij Geonovum voor de ontwikkeling en het beheer van de producten van onze standaarden.

- **GitHub**: publieke werkomgeving voor zowel niet-formele versies (werkversies) van documenten als technische onderdelen van de standaarden: beheer van de producten van de standaarden. Doel: transparante ontwikkeling van onze producten en gericht op de inhoud;
- **Imvortor**: MIM-conformiteit toetsen van informatiemodellen, het genereren documentatie en technische bestanden;
- **Jira servicedesk**: zetten we als procestool in voor de helpdesks van de standaarden bij Geonovum in beheer en is de ingang voor het ontvangen en beheren van de wensen- en eisen lijst van de standaarden in beheer. Uitzondering is INSPIRE (feitelijk geen standaard);
- **Jira software**: voor de afhandeling van issues en sprints in projecten;
- **ReSpec**: Automatische opmaak, referentie- en versiebeheer voor publiceren op het web van standaarden en andere gerelateerde documenten (in HTML formaat) op docs.geostandaarden.nl;
- **Visual Studio Code**: Editor voor de markdown bestanden. Er blijkt dat verschillend parallel gebruik van verschillende editors kunnen leiden tot verschillen in uitkomst in ReSpec. ReSpec vereist GitHub Flavoured Markdown;
- **Begrippen editor**: We maken gebruik van de ArchiXL begrippeneditor voor het bijhouden van het begrippenkader NL-SBB

5. Implementatieondersteuning

5.1 Helpdesk

De helpdesk heeft voor Geonovum als beheerder van standaarden een belangrijke signaalfunctie. Doordat mensen werken met de standaard of mensen werken met software waar de standaard in is geïmplementeerd, heeft men vragen. Voor antwoord op deze vragen is er documentatie maar kan ook gebruik worden gemaakt van de helpdesk. Hierdoor kunnen problemen met de standaard aan het licht komen, maar ook problemen in de keten of zelfs in wet- en regelgeving. Ook kan duidelijk worden of aangeboden documentatie of informatie via de website beter kan.

Voor vragen, wensen en eisen, klachten en incidenten over een standaard in beheer bij Geonovum kunnen alle gebruikers en belanghebbende per mail bij Geonovum terecht. Ons beleid: no wrong door, wat betekent dat wij de vraagsteller altijd van antwoord voorzien en verder helpen. Onze helpdesk is 24 uur per dag bereikbaar via mail. Het beheerteam reageert binnen 2 werkdagen op de melding. Binnen 5 werkdagen na de eerste reactie ontvangt de vraagsteller antwoord. Wensen en eisen via de helpdesk binnengekomen worden door het beheerteam op de wensen en eisen lijst geplaatst, die inzichtelijk is via de Geonovum website. Veel gestelde vragen delen we via nieuwsbrieven en de Geonovum website.

Geonovum voert conform BOMOS voor alle standaarden die wij beheren helpdesks. Geonovum heeft geen klant contact centrum (KCC) voor het ontvangen en beantwoorden van vragen. De Geonovum website is voor ons de centrale ingang om informatie te delen over de standaarden. Hier vind je hoe je met ons contact kan opnemen. Een overzicht van de Geonovum helpdesks is hier ook te vinden. Onze helpdesks opereren zowel als 1^e- en 2^e-lijns helpdesk. In het geval in een (grotere) keten wordt gewerkt met een of meerdere landelijke voorzieningen / registers is er een helpdesk ingericht bij organisaties als het Kadaster of Rijkswaterstaat. Vragen, wensen en eisen en klachten over de door ons in beheer zijnde standaard worden in dat geval doorgezet naar de helpdesk van Geonovum en in behandeling genomen. Geonovum is in dit geval de zgn. 2^e lijn. De helpdesk is voor de gebruikers van de standaard, als open standaard en conform BOMOS, ook altijd direct bereikbaar per mail. Dit noemen we de 1^e lijn.

Geonovum beantwoordt de technische, inhoudelijke en domeinspecifieke aspecten van de betreffende standaard. Een belangrijke regel die wij samen voeren met andere helpdesk(s) is: er is 'no wrong door'. Geonovum zorgt er samen met haar netwerk voor dat de vraagstellers zo snel mogelijk, doch binnen de afgesproken tijd, van antwoord worden voorzien. Geonovum houdt een registratie van de binnengekomen vragen, vraagsteller en gegeven antwoorden bij, zodat hier indien nodig ook door de andere helpdesks kennis van kan worden genomen.

Voor alle helpdesks bij Geonovum zijn generieke afspraken rondom privacy. Wij registreren de persoonsgegevens voor het beantwoorden van de vragen. In het kader van doorontwikkeling van de standaarden kunnen de contactgegevens worden gebruikt voor het terugkoppelen van eerder ingediende wensen en eisen voor de standaard. De gegevens worden niet doorverkocht of hergebruikt voor andere doeleinden zoals bijvoorbeeld nieuwsbrieven. De gegevens worden niet gebruikt voor het samenstellen van mailinglijsten. Voor de nieuwsbrieven hebben wij separate mailinglijsten. Geïnteresseerden moeten zich hiervoor apart inschrijven. Na indienen van een vraag aan een van onze helpdesks krijgt de vraagsteller automatisch bericht wat wij met zijn / haar gegevens doen.

We zullen in de kwartaalrapportage meenemen hoeveel vragen over welke onderwerpen er zijn binnen gekomen, wat was de behandeltijd en wat kunnen we daarvan leren.

5.2 Opleiding (van gebruikers)

Geonovum heeft niet een generiek advies- en opleidingstraject omdat dit maatwerk is per standaard.

In het algemeen richten we ons op het trainen van de trainers en het verzorgen van workshops om kennis te delen met het werkveld waarbij het gebruik van de standaarden een centrale rol speelt. Voor het 2025 hebben we nog niet voorzien in het aanbieden van opleidingen. We zullen ons beperken tot het delen van gebruikers ervaringen die uit de eerste implementaties zijn gekomen. Indien financiering voor tweede helft van 2025 en 2026 volgt kunnen we eind 2025 wel een start maken met het opzetten van een opleiding.

5.3 Module ontwikkeling

Voor het beheer en de doorontwikkeling van de NL-SBB is module ontwikkeling niet van toepassing.

5.4 Pilot

Voor het in gebruik nemen van de standaard in de praktijk is voor softwareleveranciers en makers van begrippen catalogi een pilot een uitgelezen moment om de nieuwe standaard en werkwijze te leren kennen. Het beheerteam beoordeelt per pilot welke rol zij heeft en in hoeverre zij betrokken is in de pilot.

Er is een sterke afhankelijkheid tussen de toets van een wijzigingsvoorstel en de implementatie van de nieuwe standaard in de praktijk. Deze toets voeren wij uit in de vorm van publieke consultatie, pilots (praktijkproeven) en testbeds. Zij zijn van primair belang voor het slagen van het wijzigingsproces en ingebruikname van de nieuwe (versie van de) standaard. Niet goed doordachte wijzigingen zullen het werkveld in grote problemen brengen. Het werkveld betrekken wij daarom nauw bij de uitvoering van de pilots en testbed. Welke actoren en werkgroepen betrokken zijn is aangegeven in het wijzigingsprotocol van de standaarden.

In 2025 willen we met name ons richten op tooling voor het maken van begrippenkaders volgens de NL-SBB. Logius heeft een editor ontwikkeld en er zijn bij gebruikers van de standaard ook meerdere commerciële producten in gebruik die ingericht zijn voor het maken van NL-SBB begrippenkaders. We willen op basis van ervaringen met deze software producten handreikingen schrijven en implementatie ervaringen delen zodat het gebruik en inrichting van editors voor nieuwe gebruikers eenvoudiger wordt.

5.5 Validatie en certificatie

Na het opleveren van de nieuwe standaard inclusief de verschillende producten, richten wij ons op de implementatie ondersteuning van de standaard door softwareleveranciers, beheerders van begrippenkaders en informatiemodellen: dit is implementatieondersteuning vanuit optiek van het gebruik van de standaard in de praktijk. Bij deze groep gebruikers is de ondersteuning vooral technisch van aard. De validator is het hulpmiddel bij uitstek hierbij. De validatieregels zijn een van de producten van de standaard. De validator is een tooling die doorgaans bij een voorziening / register van dezelfde keten wordt beheerd.

Soms zet Geonovum conformiteitstoetsing in. In dat geval wordt een testprotocol voor een conformiteitstoets beschikbaar gesteld, waarmee (handmatig) kan worden gecontroleerd of een implementatie aan de norm voldoet. In hoofdstuk 6 van [NEN3610:2022](#) is ook informatie rondom conformiteit opgenomen.

Ook certificering van applicaties is mogelijk. Certificering van applicaties ondersteunt niet zozeer de (kwaliteit van de) implementatie van de standaarden, als wel de (snelheid van) adoptie ervan. Zodra het werkveld voldoende volwassen is en certificering niet meer nodig is om adoptie te versnellen, kan certificering komen te vervallen.

In 2024 zorgde het beheerteam ervoor dat NL-SBB validatie van begrippenkaders mogelijk is d.m.v. een SHACL bestand. We zullen dit SHACL bestand blijven onderhouden in 2025. We gaan in 2025 kijken of het toevoegen van een linter waarmee in editors direct (zoals spellingscorrectie in word) gevalideerd kan worden of aan de standaard wordt voldaan. Deze stellen we beschikbaar als online tooling. Dit jaar verzorgen we nog geen conformiteitstoetsing of certificering.

6. Communicatie

De standaarden die Geonovum beheert, moeten bekend, vindbaar en toegankelijk zijn. Om daarvoor te zorgen maken wij primair gebruik van de volgende kanalen:

- [Geonovum website](#)
- [Nieuwsbrieven](#)
- [Activiteiten zoals \(online\) bijeenkomsten](#)
- [Helpdesk](#)
- [Github](#)

Voor de publicatie van de standaard zelf, zetten wij verschillende publicatieservers en andere tooling in; zie paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** Via de Geonovum website maken wij de standaard bekend en publiceren wij ook alle met de standaard samenhangende documentatie zoals bijvoorbeeld implementatie documentatie. Publicatie van een standaard op de website van Geonovum, betekent dat gebruikers van de standaard kunnen rekenen op de professionele normen voor beheer die Geonovum levert. En omgekeerd: met de opname van een standaard op onze website, commiteren wij ons aan de kwaliteit van het beheer van betreffende standaard.

6.1 Publicatie

Onder publicatie verstaan we het zonder drempels toegankelijk op internet publiceren van de relevante documentatie van en over de NL-SBB standaard. Dit betreft onder andere de ontsluiting van de normen, praktijkrichtlijnen, toelichting op de informatiemodellen en technische implementatiebestanden. Deze documentatie kan verschillende bestandsformaten hebben, bijvoorbeeld HTML voor het beschrijven van de standaard zelf en SHACL voor technische implementatiedocumenten. Het beheerteam draagt zorg voor de ontsluiting van deze documentatie via de verschillende kanalen. In het dossier over de standaard op de Geonovum website is de standaard zelf, contextinformatie over de standaard en alle ondersteunende documentatie met toelichting, in onderlinge samenhang beschreven.² Voor technische documentatie en ondersteuning van de standaard maken wij onder meer gebruik van GitHub en registers. Naast de vigerende standaard zijn ook eerdere versies beschikbaar en raadpleegbaar. Zo is de historie van de standaarden voor iedereen in te zien. In publicaties over de standaard verwijzen wij altijd naar de website voor meer informatie.

We hebben op de webpagina van de NL-SBB standaard beschreven hoe deze samenhangt met het federatief datastelsel (FDS). We gaan zorgen voor meer informatie op de site van het FDS en ervoor zorgen dat beide sites naar elkaar verwijzen.

In het geval standaarden in de wet worden vernoemd, kan de wetgever aanvullende eisen stellen aan publicatie en beschikbaarstelling van de volledige inhoud van de standaarden voor een langere periode (tientallen jaren). Is dat het geval, dan kunnen wij hier in lijn met de andere wettelijk verankerde standaarden die wij beheren over adviseren en dit uiteraard ook faciliteren.

6.2 Promotie

Is een (nieuwe versie van een) standaard eenmaal vastgesteld, dan kan hij in gebruik worden genomen. De belangrijkste communicatiefunctie in deze fase is promotie van de standaard. Door de juiste partijen aan tafel te hebben en door open te communiceren over wat er in de werkgroepen

² Vindplaats van en informatie over de TPOD standaarden: <https://www.geonovum.nl/geo-standaarden/omgevingswet>

gebeurt, werken wij van meet af aan de acceptatie van de standaard door het werkveld. Om de invoering van onze standaarden tot een succes te maken is onze helpdesk cruciaal. Door mensen kundig en tijdig te woord te staan, voorkomen wij ergernis en houden wij de dialoog met het werkveld open.

Ter promotie van de standaarden zetten wij verschillende communicatiemiddelen in, zoals in het begin van dit hoofdstuk beschreven.

Rond een nieuwe standaard zoals de NL-SBB brengen wij persberichten uit en schrijven wij artikelen voor de vakbladen. Andere publicatiemiddelen die we inzetten zijn: factsheets (wat is de standaard, wat kan je ermee, hoe voer ik hem in), interviews met gebruikers, externe publicaties, etc.

Voor promotie van de NL-SBB bij de doelgroep zullen we (mits budget voor 2^e helft 2025 geregeld is) een fysiek evenement organiseren met de MIM en NL-SBB community gezamenlijk. Deze communities kennen veel overlap en dit is een goede manier om de standaard binnen de doelgroep breed onder de aandacht te brengen. Daarnaast zullen we via de FDS community, FDS pleio omgeving en het tactisch overleg FDS de standaard onder de aandacht brengen.

6.3 Escalatie- en klachtenprocedure

We doorlopen een escalatieprocedure als er een wijziging noodzakelijk is die niet in het reguliere wijzigingsproces doorgevoerd *kan* worden, omdat dit te lang duurt. Een uitputtende lijst met situaties en criteria wanneer dit van toepassing is, valt op voorhand niet te geven. Maar voor de beeldvorming: het gaat om situaties waarbij het niet doorvoeren van een bepaalde noodzakelijke wijziging leidt tot onaanvaardbare risico's voor de uitvoeringspraktijk of het onmogelijk uitvoeren (vanwege bijvoorbeeld tegenstrijdige wetten) van werkzaamheden.

De escalatieprocedure wordt niet gebruikt om reguliere wijzigingen sneller door te kunnen voeren.

6.3.1 Sturende principes bij escalatie

Er wordt geen vast proces gegeven om de escalatieprocedure te doorlopen, omdat verschillende situaties wellicht tot een verschillende wijze van handelen moeten leiden. In plaats daarvan zijn onderstaande sturende principes leidend om verantwoordelijkheden te duiden.

- **Signalering**
Uit het werkveld kunnen signalen ontstaan dat er met spoed iets gewijzigd zou moeten worden. Het is vooraf niet aan te geven uit welke kanalen deze geluiden zullen ontstaan. Het is wel van belang om de rol van Geonovum te onderkennen als antennefunctie voor het werkveld. In ieder geval zullen deze signalen op enig moment de opdrachtgever of Geonovum bereiken, en op dat moment zal er overleg gevoerd worden over deze signalen.
- **Overleg**
Bij de besluitvorming binnen de escalatieprocedure wordt er in principe overleg gevoerd tussen de opdrachtgever voor het beheer van de betreffende standaard en Geonovum. Beide partijen raadplegen de betrokkenen daar waar nodig.
- **Besluitvorming**
De beoordeling of de escalatieprocedure van toepassing is, wordt genomen door de voorzitter het gremium dat de beheeropdracht monitort, dan wel de contactpersoon bij de opdrachtgever. Ook het besluit *welke* wijzigingen er precies doorgevoerd moeten worden en op welke manier, wordt genomen door dezelfde persoon.
- **Coördinatie**
De coördinatie tijdens de escalatieprocedure wordt uitgevoerd door de voorzitter het gremium dat de beheeropdracht monitort, dan wel de contactpersoon bij de opdrachtgever.
- **Communicatie met het werkveld**
De communicatie met het werkveld wordt uitgevoerd door Geonovum. Als beheerder van de betreffende standaard wordt verwacht dat Geonovum het meest directe contacten heeft met het werkveld.

6.3.2 Klachtenafhandeling

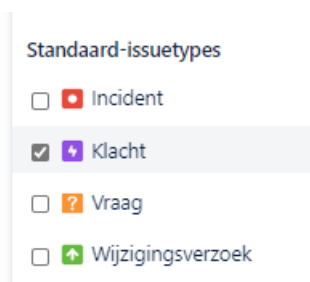
Het garanderen van het serieus nemen van klachten kan alleen, door deze volgens een zorgvuldige procedure te behandelen. Klachten kunnen ook beschouwd worden als verbeteruggestie. We onderscheiden daarom twee verschillende type klachten met betrekking tot de standaarden:

- Klachten over de toepassingsmogelijkheid van de standaard;
- Klachten over het beheer van de standaard.

In het eerste geval is het feitelijk geen klacht maar een wens of eis tot het aanpassen van de standaard. De beheerders van de betreffende standaard nemen dit in behandeling en vastgelegd als wijzigingsverzoek en niet als klacht. In dit geval doet Geonovum haar werk goed.

In het tweede geval is er sprake van ontevredenheid over de uitvoering van het beheerproces van de standaard en betreft niet de inhoud, de standaard zelf. De indiener is van mening dat Geonovum, het beheerteam van de betreffende standaard, dan wel een persoon het werk niet naar behoren uitvoert. In dat geval wordt de klacht doorgezet naar opdrachtgever van het beheer van de standaard.

De route van indienen van klachten is bij Geonovum in principe via de helpdesk van de betreffende standaard. Dit is de manier om met Geonovum in contact te komen, vragen te stellen en wensen en eisen met betrekking tot de standaard kenbaar te maken. Door het via een helpdesk te laten verlopen registreren de type issues. De helpdesk route voor zowel vragen, wijzigingsverzoeken, klachten en incidenten geeft een zo compleet mogelijk overzicht in het contact met de gebruikers van de standaarden, over de standaarden.

Figuur 6 – Type klacht is een van de opties bij registratie van een melding in de Geonovum helpdesk

7. Beheer NL-SBB

Beheer en ontwikkeling van de NL-SBB standaard levert verschillende beheerobjecten op. In dit hoofdstuk is een overzicht van beheerobjecten opgenomen.

7.1 Producten

Welke producten zijn er?

Respec document: De standaard zelf vooralsnog in een HTML document gepubliceerd.

Bijhouden gebeurt in de Geonovum Github, Publicatie op docs.geostandaarden.nl. ReSpec is de W3C tooling voor het publiceren van standaarden door Geonovum in de publieke sector geïntroduceerd, Een Nederlands configuratie profiel wordt onderhouden door Logius.

- SHACL bestand, wordt onderhouden in Github en gepubliceerd op register.geostandaarden.nl. SHACL is een technische taal waarmee beschrijvingen van linked dataformaten kunnen worden gemaakt. Met de SHACL van NL-SBB kan een implementatie van de standaard gecontroleerd worden op correctheid.
- Logo en ander communicatiemateriaal, word in de interne Geonovum Teams omgeving bijgehouden en gebruikt bij publicaties op de website en andere plaatsen (zie Hoofdstuk 6).
- Begrippenkader NL-SBB. Het begrippenkader dat de NL-SBB nodig heeft als basis om andere begrippenkaders te kunnen beschrijven. Gepubliceerd via de URI/URL voor het munten van NL-SBB begrippen (begrippen.nlbegrip.nl) gebruikmakend van de software voor het publiceren van begrippen van Geonovum.

Geonovum

T 033 460 41 00

E info@geonovum.nl

I www.geonovum.nl

bezoekadres

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

postadres

Postbus 508
3800 AM Amersfoort

